

PARK w KROSNOWICACH GÓRNYCH

Województwo wałbrzyskie

2334

Park, ogród, aleja, zieleni towarzyszącaRodzaj klasztorny, zamkowy,
parku / ogrodu: pałacowy, dworski, miejskiCzas powstania: prorosłość ogrodu - II poł XVIII, poł XIX

Forma stylowa:

Wielkość: 1.65

Nazwa: Kroszanie GórneAdres: Kroszanie Górne nr 22, gm KłodzkoWojewództwo: WrocławskieUżytkownicy Kombinat Rolno Przemysłowy "Sudety" w Żelaznowie

K R Y T E R I A

0

1

2

3

4

zły

mierny

dobry

bardzo dobry

A	I.	Stopień przetrwania elementów dawnego układu przestrzennego					
		1. Osie i ciągi kompozycji /relacja z architekturą/	+				
		2. Układ dróg	+				
		3. Stopień przetrwania starodrzewia		+			
		4. Układ wodny i pierw. ukształt. terenu		+			
		5. Zachowanie dawnych elementów architektury i małej architektury		+			
	II.	Wartość układu przestrzennego					
		1. Jednorodność stylu całego układu lub wysoka czytelność nawarstwień stylowych	+				
		2. Wartość historyczna układu /dawność/		+			
		3. Wartość obiektów architektury		+			
		4. Reprezentatywność lub unikalność w skali regionu lub kraju	+				
		5. Wartości krajobrazowe i estetyczne		+			
	III.	Wartości tradycji historycznej /w sensie potencjalnych walorów turystycznych/					
		1. Związek obiektu z postaciami lub wydarzeniami historycznymi	+				
	Wartości zabytkowe ogółem						
B	I.	Wartości przyrodnicze i ekologiczne					
		1. Rzadkie gatunki drzew i krzewów	+				
		2. Drzewa o charakterze pomników przyrody	+				
		3. Intensywność zadrzewienia		+			
		4. Stan zdrowotny drzewostanu		+			
		5. Znaczenie ekologiczne		+			
	Wartości przyrodnicze ogółem						
362/78							6
Ogólna ocena obiektu							3
							9

Analizę sporządził: dr inż. Jolanta KoralińskaData: marzec 1981r.

Uwaga dotycząca koniecznej doraźnej interwencji w zakresie zmiany sposobu użytkowania obiektu oraz działań konserwatorskich w odniesieniu do zadrzewienia i obiektów architektonicznych - podać na odwrocie karty!

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 2334

Nr inw. 2334 dep.
BIBLIOTEKA
Zarządu Ochrony i Konserwacji Zesp. Pałac-Ogród.
Muzeum Narodowego w Warszawie

ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

RECENZJA EWIDENCJI PARKU

Nazwa parku - adres KROSNOWICE GÓRNE

Autor ewidencji opracowanie zbiorowe

Rok opracowania 1979/80

Czy ewidencja wykonana jest zgodnie z instrukcją zgodnie

Czy jest kompletna kompletna

Analiza historyczna

Wnikliwe potraktowanie dziejów własności założenia, dobra charakterystyka architektury pałacu, właściwe określenie charakteru założenia dworskiego jako dworski ogród ozdobny wraz z ogrodem gospodarczym. Przekonywujące określenie czasu powstania ogrodu

Wykorzystanie źródeł dobre

Analiza układu przestrzennego

Zadawalająca charakterystyka założenia jako dawnego ogrodu, ale niesłuszne stwierdzenie o braku wyraźnej kompozycji założenia. Dostatecznie szczegółowy opis obiektu wymienia wszystkie jego elementy.

Inwentaryzacja roślin

Szczegółowy spis drzew z podaniem ich ilości w poszczególnych gatunkach. Trafne określenie wieku drzew i ich zdrowotnego stanu.

Analiza stopnia zachowania

W rozdziale poprzednim.

Wnioski autorów ewidencji

Bardzo skrócone, ogólne ze względu na bardzo "skromny" charakter obiektu.

Dokumentacja fotograficzna technicznie bardzo słaba.

Ocena planu parku

Plan dokładny, wykonany na podstawie pomiaru geodezyjnego, dobre oznaczenie nielicznych drzew.

Ogólna ocena ewidencji

Ewidencja wykonana jest starannie, wnosi wartości poznawcze.

Wniosek: ewidencja wykonana jest poprawnie i może być przyjęta;

Ewidencja wymaga poprawek w części ----

Ewidencja nie może być przyjęta z powodu: ----

Miejscowość, data 10. lipiec 1980

Recenzent [Podpis]

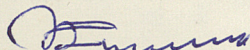
NACZELNA ORGANIZACJA TECHNICZNA
STOWARZYSZENIA INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW OGRODNICTWA
ZESPÓŁ RZECZOZNAWCÓW W WARSZAWIE

PARK W KROSNOWICACH GÓRNYCH

EWIDENCJA PARKÓW ZABYTKOWYCH WOJEWÓDZTWA WAŁBRZYSKIEGO

Weryfikacja

mgr Krzysztof Eysymontt

Zespół autorski

1. Mgr inż. Krystyna Niedźwiecka

2. Mgr Zofia Bandurska

3. Inż. Ryszard Chęciński

4. Bożena Misior

5. Maria Parlak

6. Andrzej Gaca

Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne
Inżynierów i Techników Ogrodnictwa
ZESPÓŁ RZECZOZNAWCÓW
Grupa Rzeczoznawców
przy Oddziale Wrocławskim
Pl. Wolności Nr 4 - telefon 44-73-44
50-071 Wrocław

Wrocław 1979-1980 r.

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 2334

METRYCZKA PARKU - OGRODU

1	Adres: miejscowość /dzielnica, ulica, nr posesji KROSNOWICE GÓRNE nr 22		Gmina Kłodzko	Województwo Wałbrzych
2	Nazwa parku	aktualna: KROSNOWICE GÓRNE	dawna: Rengersdorf	
3	Rodzaj parku i stan jego zachowania: ogród pałacowy, stan zachowania zły			
4	Czas powstania i najważniejsze fazy przekształceń: pozostałość ogrodu, II połowa XVIII w., nasadzenie XIX w.			Autór:
5	Powierzchnia parku. Ogółem ha: 1,65	w tym wód ha -	Istniejące budynki: 1. o wartościach zabytk.: 1 budynek mieszkalny	
6	Nr i data rejestru parku-ogrodu 852 / Wt z 18.09.1981	6 ^a Opinia Komisji Konserw.	2. Inne: 2 gospodarcze	
7	Użytkownicy obiektu: Kombinat Rolno-Przemysłowy "Sudety" w Żelaznie, Gospodarstwo Rolne w Krosnowicach			
8	Istniejące dokumentacje data i autor:	1. Pomiar sytuacyjno-wysokościowy: 1:500	2. Inwentaryzacja zieleni: brak	
	3 Studium historyczne: brak	4. Założenia techniczne-ekonomiczne: brak	5. Dokumentacje branżowe, techn., i ekspertyzy: brak	
9	Przeplanowane remonty:	Budynków:	Parku	Metrykę sporządził: K. Niedźwiedź Data: X 1980r.

I. KRÓTKA ANALIZA HISTORYCZNA

Dobra w Krosnowicach należały już od XIV wieku do rodu Panwitzów. W skład tych dóbr wchodziły trzy folwarki należące do osobnych przedstawicieli tego rodu. Folwark, przy którym wzniesiono znacznie później obecnie istniejący pałac zwał się od najdawniejszych czasów "Mittelhoff" albo tzw. "Schlosshoff". Dobra te zostały bardzo poważnie zadłużone i w roku 1660 przejęte przez "Komisję Specjalną", a w następstwie tego wykupione. W 1662 r. przez Ambrosia Woltera, doktora medycyny. Droga koligacji dobro to przeszło jednak ponownie we władanie przedstawicieli rodu Panwitzów. W roku 1709 dobra te stały się własnością Kolegium Jezuitów w Kłodzku, ale już w roku 1719 zostały sprzedane Johannowi Reichsgrafowi Herbersteinowi - dziedzicowi Gorzanowa. Droga kolejnych koligacji dobra stały się własnością Reichsgrafa von Waldstein, który sprzedał je w roku 1726 Maksymilianowi Mitrowskiemu, cesarskiemu pułkownikowi i ówczesnemu komendantowi Twierdzy Kłodzkiej. Tenże wzniósł w r. 1729 w swym nowo zakupionym folwarku nową rezydencję - obecnie zachowany pałac, a obok pałacu założył ogrody. Po jego śmierci dobra te odziedziczył po nim jego syn Paul von Mitrowski, który zadłużony majątek sprzedał go wraz z pałacem w roku 1769 Johannowi Gundackerowi Reichsgrafowi, dziedzicowi Gorzanowa. Tenże po roku odsprzedał go Wentzelowi von Prittwitz i Gaffron cesarskiemu radcy w Kłodzku. Po sprzedaży dóbr "Mittelfogf" w 1778 roku Franciszce Reichsgrafin von Schlegenberg, pani na Lublińcu, dobra te pozostawały aż do końca niemal wieku w posiadaniu tego rodu.

*Przebudowany
rozbudowany?*

Pałac w Krosnowicach reprezentuje typ niewielkiego pałacu /dawnego dworu/ utrwalony w architekturze śląskiej dopiero w latach 20-tych XVIII wieku. Charakteryzuje się niewielką sześciokościową elewacją /ścianą/ główną i najwyższą połową jej długości ścianami bocznymi. Pałac taki o przeważnie jednolitej bryle kryty jest z reguły dachem łamanym z wyraźną mansardą. Pałac w Krosnowicach odbiega od tego typu jedynie nowszym już mansardowym, a nie łamanym dachem oraz istnieniem bardzo wyraźnego ryzalitu przy fasadzie tylnej, który sugeruje oddziaływanie miejscowej tradycji budownictwa dworskiego poprzedniego okresu. W sposób tradycyjny pałac zwrócony jest elewacją główną w stronę ogrodzonego dziedzińca, który jak to można wnioskować łączył się bezpośrednio z niewielkim ozdobnym ogrodem. Paradny balkonowy portal wykonany z kamienia wprowadza do dużej sieni przeklepionej ozdobnym sklepieniem kolebkowym z lunetami gurtowymi. W osi sieni umieszczone są schody, które trzema biegami wprowadzają do sieni na piętrze. Bezpośrednio do pałacu przylega kamienne ogrodzenie ogrodu. Do pałacu jak i do ogrodu wchodziło się przez bramę umieszczoną w murze w bezpośrednim sąsiedztwie pałacu. Kamienny mur ogradzający teren dworski zawierał zarówno niewielki ogród ozdobny, którego istnienia możemy się domyślać po północnej stronie pałacu na terenie wyraźnie splantowanym, jak i duży ogród warzywny, a może również sad umieszczone w większej odległości od pałacu. Po ogrodzie ozdobnym poza samym kamiennym ogrodzeniem nie pozostało śladów. Za jego istnieniem w tym miejscu przemawiają zarówno płasko splantowany teren w bezpośrednim pobliżu głównej elewacji pałacu, jak i brak jakichkolwiek innych urządzeń reprezentacyjnych przed reprezentacyjnym wejściem do pałacu. Ogród ozdobny mógł zatem spełniać w założeniu dworskim

rolę podobną do ozdobnie urządzonego podjazdu. Stare stuipiędziesięcioletnie graby rosnące po północno-zachodniej stronie założenia są, jak się wydaje, pozostałościami nasadzeń znacznie już późniejszych, kiedy w tej części założenia zakładano kolejny ogród o niesprecyzowanym bliżej charakterze. Teren dawnego ogrodu warzywnego był użytkowany przez cały czas na te same cele i nie był zadrzewiony. Zadrzewienie na północno-zachodnim skraju założenia, którego wiek nie przekracza 100 lat /lipy/ świadczy o próbie adaptacji terenu dawnego ogrodu ozdobnego na niewielki ogród drzewny /park/. W istocie przed północną główną elewacją pałacu pozostała aż do ostatnich czasów jedynie niewielka trawiasta polana /trawnik/.

B i b l i o g r a f i a

1. Joseph Küger - Beschreibung des Dorfes Bengersdorf Vierteljahrschrift für Geschick und Heanathskurde der Graffschaft Glatz. N.1884/85.
2. F.A.Zimmermann, Beyträge zur Beschreibung von Schlesien Brieg 1789, t.9, s.345.

brak spr. danych o dalszym

II. CHARAKTERYSTYKA STANU ISTNIEJĄCEGO

1. Układ przestrzenny i analiza stopnia jego zachowania

Omawiany obiekt nie jest parkiem, a jedynie można go nazwać pozostałością dawnego ogrodu przypałacowego. Jest to stosunkowo niewielki zespół zieleni towarzyszącej zabudowie użytkowanej obecnie przez Państwowe Gospodarstwo Rolne. Zespół ten nie posiada czytelnego układu kompozycyjnego, tym bardziej nie ma tu jakichkolwiek osi kompozycji czy też wnętrz ogrodowych, poza śladem dawnego parteru przed pałacem. Jest tu kilka niewielkich grup drzew, głównie lip, rozrzuconych swobodnie na terenie działki. Całość ogrodzona jest murem ceglanym, otynkowanym, z którego od strony zachodniej pozostały jedynie filary. Brak jest też całkowicie drózek czy też ścieżek ogrodowych. Budynki występujące na terenie obiektu są następujące: pałac użytkowany jako budynek mieszkalny dla pracowników PGR, magazyn i kuźnia, a dalej warsztaty - razem trzy obiekty. Wśród zieleni w północno-zachodniej części działki znajduje się niewielki magazyn paliw, zbudowany już po wojnie. Na terenie obiektu brak jest jakichkolwiek elementów rzeźbiarskich czy też wodnych. Nie ma tu również oświetlenia terenu. Cała działka, z wyjątkiem części użytkowanej jako ogród warzywny, zarosnięta jest trawą, z dużą domieszką roślin dwuliściennych, wśród których dominują pokrzywy, bylica i podagrycznik.

W przypadku tego obiektu jako dawne elementy kompozycji zachowały się:

- zabudowa z wyjątkiem magazynu paliw, który jest zupełnie nowym elementem,

- drzewostan, którego część, trudna obecnie do ustalenia, została wycięta, czego są ślady w postaci resztek ściętych drzew,
- murewane ogrodzenie całości działki, wskazujące na jej niewielkie rozmiary, wskazujące również i w przeszłości,
- oraz
- ogród warzywny, który nie zmienił formy użytkowania.

Wszystkie te elementy wskazują na bardzo skromne zagospodarowanie działki oraz przewagę cech użytkowych obiektu nad walorami dekoracyjnymi. Całość jest obecnie w stanie skrajnego zaniedbania, a wobec braku gospodarza z prawdziwego zdarzenia, istniejące ogrodzenie nie jest ochroną od powszechnej penetracji tego terenu.

2. Skrócona inwentaryzacja roślin

Skład gatunkowy drzew i krzewów rosnących na tym terenie jest następujący:

1. <i>Acer platanoides</i> - Klon pospolity	2 szt.
2. <i>Betula pendula</i> - Brzoza brodawkowata	1 "
3. <i>Carpinus betulus</i> - Grab pospolity	9 "
4. <i>Fraxinus excelsior</i> - Jesion wyniosły	2 "
5. <i>Larix decidua</i> - Modrzew europejski	1 "
6. <i>Malus domestica</i> - Jabłoń domowa	3 "
7. <i>Picea eximia</i> - Świerk pospolity	2 "
8. <i>Pirus communis</i> - Grusza pospolita	1 "
9. <i>Prunus domestica</i> - Śliwa domowa	16 "
10. <i>Quercus pedunculata</i> ^{<i>robur</i>} - Dąb szypułkowy	2 "
11. <i>Robinia pseudoacacia</i> - Grochodrzew biały	4 "
12. <i>Tilia cordata</i> - Lipa drobnolistna	12 "

13. *Crataegus* sp. - Głóg sp.

14. *Sambucus nigra* - Bez czarny

Razem drzew jest 55 szt.

Wiek rosnących tu drzew waha się w granicach od ok. 70 do ok. 100 lat. Są to przeważnie ładne okazy będące w stanie skrajnego zaniedbania. Są również ślady wycinania starych drzew, których pnie jeszcze leżą, np. jest pień starej, złamanej przez wiatr lipy, którego średnica wynosi 1 m. Tym bardziej należy więc rosnące jeszcze egzemplarze zachować dla przyszłego zagospodarowania działki, jako bardzo cenny i już wyrosnięty materiał. Nie dotyczy to oczywiście egzemplarzy chorych, do których należą zwłaszcza graby, wśród których kilka egzemplarzy ma przerzedzone ulistnienie, wskazując na proces powolnego zamierania. Ogólnie ujmując zdrowotność rosnących tu drzew można określić jako średnią. Brak jest na działce drzew o charakterze pomnikowym.

Ze względu na brak jakichkolwiek dokumentów świadczących o dawnym układzie kompozycyjnym tego terenu, trudno jest obecnie ustalić w jaki stopniu został on zdewastowany. Widać jedynie, że część drzew na tym terenie musiała być wycięta, krzewów natomiast musiała tu być niewiele również i poprzednio. Dosadzeń na terenie działki nie było żadnych. Całość przedstawia obraz skrajnego zaniedbania.

W otaczającym krajobrazie omawiany zespół zieleni nie tworzy żadnego wyraźnie wybijającego się elementu i tym samym nie odgrywa w nim istotnej roli ani pod względem estetycznym, ani też biologicznym.

17.5

III. W N I O S K I

1. Mury kamienne tworzące ogrodzenie obiektu należy zachować jako element zabytkowy.
2. Cały obiekt należy uporządkować, oczyścić z chwastów i śmieci, połamane i uschnięte gałęzie drzew usunąć.
3. Obiekt ten może być wykorzystany jako miejsce wypoczynku po pracy pracowników PGR, w związku z tym proponuje się opracować projekt urządzenia całej działki i zagospodarowania zielenią. Wśród tej ostatniej szczególnie odczuwa się tu brak krzewów.

Konstancja Lisiecka

1. Pałac od strony ogrodu - wrzesień 1979

2. Widok na bramę wjazdową - wrzesień 1979

3. Resztki ogrodzenia - wrzesień 1979

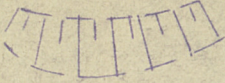
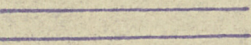

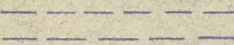

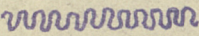

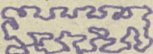
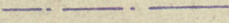
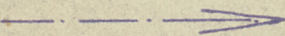

4. Drzewostan w ogrodzie - wrzesień 1979

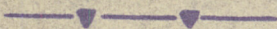

5. Fragment drzewostanu - wrzesień 1979

Podstawowe oznaczenia graficzne elementów planów
dla celów ewidencjonowania zabytkowych założeń
zieleni

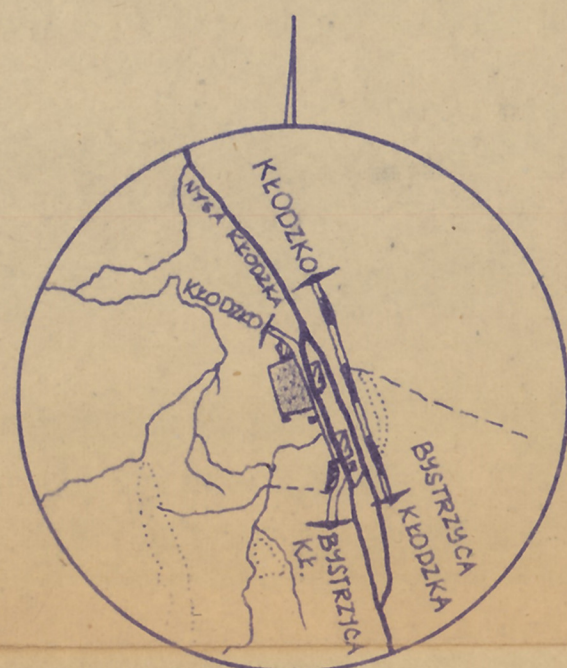
	Aktualna granica parku
	Pierwotna granica parku
	Budynki murowane
	Budynki drewniane
	Budynki murowane o wartościach zabytkowych
	Budynki drewniane o wartościach zabytkowych
	Miejsca lub pozostałości budynków zabytkowych
	Rzeźby parkowe
	Ogrodzenie trwałe /z muru, kamienia, metalu na podmurówce i słupach betonowych lub metal./
	Ogrodzenie trwałe o wartościach zabytkowych
	Ogrodzenie nietrwałe
	Bramy i furtki
a) b)	a/ Aktualne wejście do parku b/ Dawne wejście do parku
	Baseny, fontanny
	Rzeki, strumienie
	Naturalny zbiornik wodny
	Naturalny zbiornik wodny zarośnięty szuwarami

	Skarpy
	Drogi dawne dobrze zachowane
	Ślady dróg dawnych
	Drogi założone współcześnie
	Masyw starodrzewia
	Szpalery lub aleje
	Pojedyncze stare drzewa liściaste i iglaste
	Drzewa uznane za pomniki przyrody
	Masyw drzewostanu młodego
	Pojedyncze młode drzewa liściaste i iglaste
	Skupiny krzewów
	Żywopłoty
	Powierzchnie trawiaste
	Kwietniki
	Osie kompozycji
	Osie widokowe
 Nr zdjęcia	Stanowisko i kierunek wykonania zdjęcia fotograficznego

	Granice ochrony zabytkowego założenia
	Granice ochrony zewnętrznych powiązań widokowych
	Granice ochrony ekologicznej
5/40	Gatunek/srednica pnia

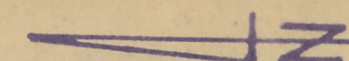
PARK KROSNOWICE GÓRNE

SZKIC SYTUACYJNY - SKALA 1:500

ORIENTACJA 1: 25 000

Zabudowania wsi

KŁODZKO

ogród warzywny

Ogród

Grunty orne

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244
Nr inw. 2334

MARIA PARLAK

1979 R.

PODKŁAD GEODEZYJNY

W.B.G.I.T.R. - TER. ODDZ. W KŁODZKU

KROSNOWICE GÓRNE

MAPA SYTUACYJNO-WYSOKOŚCIOWA 1:500